

Asimilarea limbajului medical prin metode interactive

Maria Pruteanu
Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”
Republica Moldova

Rezumat

Strategiile didactice interactive, bazate pe cooperare și colaborare, sunt utilizate atât la formarea competențelor, cât și pentru evaluarea cunoștințelor. Ele stimulează potențialul creativ individual și de grup, solicită toleranță față de opiniile colegilor, favorizează schimburile interrelaționale.

Studiul de caz, ca valoare euristică și aplicativă, urmărește folosirea în practică a lexemelor/îmbinărilor însușite, utilizându-le în conversații tematice și modelându-le în dependență de circumstanțe.

Simularea, ca metodă acțională, necesită formarea rapidă și corectă a anumitor convingeri, formează comportamentul studentului prin luare de atitudine, asigură un autocontrol și dinamizează participanții antrenați în acțiune. Poate fi întrebuințată la consolidarea cunoștințelor, pentru evaluarea deprinderilor practice de vorbire monologată și dialogată, în cadrul lecțiilor de actualizare.

Competiția încurajează solidaritatea în grup, totodată evidențiind rolul personal al fiecărui participant. Tendința de manifestare individuală potențează nivelul de afirmare a grupului. Este oportună la recapitulare.

Strategiile didactice interactive se bazează pe sprijin reciproc, stimulează participarea individuală, dezvoltă capacitățile autoevaluative.

Cuvinte-cheie

Tehnologie pedagogică, strategie didactică interactivă, munca în grup, studiul de caz, metoda simulării, competiția.

Noțiunea de *tehnologie pedagogică* a fost definită de Gilbert de Landsheere ca un „ansamblu al tehnicilor și cunoștințelor practice aplicate pentru a organiza, a testa și a asigura funcționalitatea instituției școlare la nivel de sistem” [2, p. 363].

Capacitatea operațională a conceptului de *tehnologie a educației*, dimensiunea aplicativă a acestuia din perspectiva teoriei instruirii a fost punctată și de savantul Sorin Cristea [Ibidem].

Strategia didactică este arta, măiestria de a combina resursele, formele de organizare, de a integra metodele, procedeele, mijloacele de învățământ etc. într-o structură operațională pentru a realiza obiectivele predării-învățării-evaluării.

În viziunea cercetătorilor din domeniu [1, 3, 5 etc.] procesul de elaborare a strategiilor didactice se axează pe două căi: una teoretică ce potențează realizarea

procesului instructiv-educativ o anumită perioadă de timp și a doua practică, care asigură optimizarea procesului, valorifică noi resurse ce țin de inovația didactică.

Didactica modernă optează pentru o instruire bazată mai mult pe procesul de învățare și orientată spre rezultatele învățării decât spre predare, care necesită „proiectarea unor strategii optime, adecvate de predare, învățare și evaluare, menite să integreze mijloacele de instruire în procesul predării și învățării” [3, p. 124].

Strategiile didactice interactive, bazate pe cooperare și colaborare, sunt utilizate atât la formarea competențelor, cât și pentru evaluarea cunoștințelor. Ele stimulează potențialul creativ individual și de grup, solicită toleranță față de opiniile colegilor, favorizează schimburile interrelaționale.

Componentele unei strategii didactice interactive vizează:

- a) modul de organizare a grupei academice;
- b) tipul și sarcina de învățare;
- c) obiectivele învățării la etapa dată;
- d) dirijarea procesului instructiv-educativ;
- e) metodele și mijloacele utilizate în cadrul predării-învățării-evaluării.

Munca în grup este o metodă care întrunește parametrii necesari în conjugarea reușită a eforturilor individuale și a celor de grup pentru a îndeplini anumite sarcini. În același timp munca în echipă atenuează o posibilă individualizare din partea unor membri ai grupului. Or, în calitate de metodă didactică intersectează și aspectul social al învățării.

Experiența practică a demonstrat că randamentul activității studenților este mai înalt când se lucrează în grup, într-o componență de 4 persoane. Reușita activității în grup este condiționată de mai mulți factori, între care:

- modalitatea de constituire a echipelor;
- compatibilitatea membrilor acestora;
- nivelul de pregătire al fiecărui membru;
- rolul liderului în grup etc.

Din categoria metodelor didactice interactive face parte și *studiul de caz*, care admite elaborarea și desfășurarea activității didactice prin intermediul analizării și dezbaterii unor situații reale.

Metoda studiului de caz a fost cercetată de mai mulți savanți (Roger Muchielli, Vasile Chiș, M. Ionescu ș. a.). La aplicarea acestei metode specialiștii recomandă să se respecte anumite etape cu valoare de operații didactice cum ar fi:

- identificarea cazului;
- analiza-sinteza cazului;
- stabilirea alternativelor de rezolvare;

- alegerea soluției optime, respectiv luarea hotărârii prin confruntarea variantelor [3, p. 150].

Eficacitatea metodică a studiului de caz este condiționată de anumite exigențe:

- cazul trebuie să fie autentic;
- prezentarea lui să genereze o situație-problemă ce urmează a fi soluționată;
- prin examinarea cazului-model, să se valorifice funcția instructiv-educativă astfel încât aplicarea să fie posibilă și în rezolvarea altor situații.

Utilizarea acestei metode este oportună și la orele de limba română în grupele de studenți alolingvi băștinași și străini pentru asimilarea limbajului medical.

Selectarea „cazurilor” reale, desprinse din viața cotidiană, nu prezintă nici o dificultate, căci mediciniștii chiar din anul întâi de studii sunt antrenați în practica medicală la clinici, spitale, în alte instituții medico-sanitare, unde medicii și alți angajați se confruntă zilnic cu diferite situații care necesită rezolvare urgentă ori de durată, iar studenții deseori sunt fie martori oculari, fie părtași ai acestor întâmplări.

Din perspectiva pregătirii profesionale a viitorilor medici, Programa analitică și Planul de studii la Limba Română (cu elemente de terminologie medicală) conțin teme cu referire la anatomia, morfologia și patologia organelor, profilaxia și tratarea unor afecțiuni. La lecțiile de limba română se însușesc cât mai mulți termeni medicali, se exersează vocabularul care constituie un lexic specializat, formându-se un limbaj preponderent medical.

Pentru antrenarea mai frecventă a vocabularului pasiv recurgem și la *metoda studiului de caz*, care are ca scop aplicarea noțiunilor/cunoștințelor deja însușite. Cazuri-tip pot fi identificate la fiecare temă, dar se aleg cazuri mai dificile, cu rezonanță sporită, care solicită mai mult efort atât din partea profesorului și studenților implicați în roluri, cât și a auditoriului. Exemple de cazuri selectate pentru dezbateri în cadrul anumitor teme pot servi situații frecvent întâlnite în viața cotidiană, cum ar fi situația propusă la studierea temei *Fracturile*. De pildă: „Un grup de mediciniști traversau strada regulamentară în fața Universității de Medicină. De cealaltă parte a bulevardului, un alt pieton a încercat să traverseze la culoarea roșie a semaforului și, din nefericire, a fost grav rănit. I-a fost fracturat un membru inferior. Șoferul autoturismului a părăsit locul accidentului.”

Dacă studiul de caz este folosit în scopul consolidării vocabularului, atunci termenii care urmează să fie memorați sunt prezentați prin intermediul posterelor, pe ecranul televizorului, la calculator sau chiar scriși pe tablă pentru a înlesni realizarea obiectivelor. Când metoda studiului de caz se utilizează la verificarea

temei sau la actualizarea cunoștințelor, în calitate de material ilustrativ pot fi expuse fotografii, imagini video, alte surse cu rol adjuvant (fără suport lexical) în scopul facilitării rezolvării situației date.

La identificarea cazului-model se proiectează o implicare optimă a participanților la dezbateri. Cu statut de procedeu didactic, *dezbateri* poate fi îmbinată cu dialogul și aplicată la orele practice, în cadrul unor mese rotunde etc. În activitate trebuie să fie antrenate toate tipurile de memorie, lexicul activ și cel pasiv, studenții fiind puși în situația să-și argumenteze ipotezele apelând nu numai la terminologie specializată, ci și la lexeme de uz general.

Deși studiul de caz reprezintă o metodă interactivă, rolul profesorului rămâne a fi foarte important. El dirijează întreaga activitate didactică, începând cu selectarea cazului și finalizând cu soluționarea lui. Acțiunile studenților sunt monitorizate și, dacă este necesar, direcționate/redirecționate pe făgașul normal.

Valențele psihopedagogice ale metodei expuse sunt următoarele:

- Proximitatea studierii teoretice și practice prin intermediul exemplurilor din viață.
- Formarea abilităților de comunicare orală în diferite situații, cu propunerea variantelor de decizie și argumentarea ipotezelor proprii.
- Participarea fiecărui membru al grupului la rezolvarea problemei prin evaluarea opiniilor colegilor și identificarea variantei optime de soluționare.
- Prin intermediul studiului de caz contribuim la formarea și dezvoltarea spiritului critic, a capacității de examinare critică a diferitelor strategii de soluționare, favorizând luarea deciziilor eficiente, care pot servi drept modele în viitoarea activitate profesională.
- Ca valoare euristică și aplicativă, studiul de caz urmărește folosirea în practică a lexemelor/îmbinărilor însușite, utilizându-le în conversații tematice și modelându-le în dependență de circumstanțe.

În categoria metodelor interactive se înscrie și *simularea (jocul de rol)*. *Simularea* este o cale de predare-învățare bazată pe reproducerea unor funcții, relații, activități etc. Ea a fost calificată „formă de joc din grupul jocurilor de reproducere, metodă de reducere a unor câmpuri sociale complexe, prin reconstrucție sau anticipare, la situații reale” [6, p. 248]. Cercetătorii care au investigat această metodă didactică recomandă să fie respectate următoarele etape:

1. identificarea unei situații care necesită rezolvare și poate fi supusă simulării prin jocul de rol;

2. prezentarea ei (prin analogie cu studiul de caz) și familiarizarea auditoriului cu regulile jocului;
3. modelarea situației (dacă este necesar, se complică, modificându-se și sarcinile);
4. distribuirea rolurilor și învățarea lor;
5. prezentarea (simularea);
6. dezbaterile rolurilor.

Analiza și evaluarea jocului de rol se face cu participarea tuturor membrilor grupei academice.

Aplicarea simulării începe de la jocuri de rol care conțin replici simple și sunt puține la număr. Treptat sarcinile se complică până se ajunge la asumarea și exersarea unor roluri reale.

Ca metodă didactică interactivă simularea poate fi utilizată cu succes și în procesul de însușire a limbajului medical. De exemplu, la expunerea/evaluarea oricărei teme despre morfologia, topografia organelor/sistemelor/aparatelor care formează corpul uman, poate fi simulată o lecție-seminar cu participarea unui student în calitate de profesor care explică materia și răspunde la întrebările colegilor, ori are rol de evaluator. Ceilalți membri ai grupei academice sunt antrenați în alte distribuții (un student expune tema, altul completează răspunsul colegilor etc.).

Simularea dialogurilor între medic și pacient se realizează permanent, la toate temele care presupun acest lucru. Studenții, fiind deja obișnuiți cu această metodă, prezintă dialoguri atât pregătite acasă, cât și improvizate în sala de studii (ad-hoc). Astfel de dialoguri sunt întocmite la atare specialiști: pediatru, stomatolog, internist, chirurg, dermatolog, igienist, geriatru ș. a., precum și în cadrul temelor: *La policlinică, La farmacie, La biblioteca universitară, Într-o secție de internare, Într-un salon de spital* etc.

Cerințele de bază în cazul simulării sunt:

- crearea unei ambianțe cât mai asemănătoare cu cea reală atât ca proces de executare, cât și ca finalitate;
- utilizarea terminologiei medicale (în scop instructiv și evaluativ).

Funcția profesorului rezidă în organizarea, diriguirea/monitorizarea activității. El poate interveni în momente dificile, prin noi indicii pentru a îndruma participanții, a redresa situația etc.

Avantajele acestei metode sunt:

- Studenții participă la propria instruire, formându-și anumite convingeri, comportamente într-un mod interactiv.

- Crearea unui cadru activ permite utilizarea cunoștințelor achiziționate, evidențiază modul de comportare într-o situație concretă, imprevizibilă.
- Dezvoltarea și perfecționarea abilităților de comunicare monologată și dialogată.
- Antrenarea vocabularului activ în procesul de exprimare orală în mod progresiv.
- Cultivarea sensibilității față de cei din jur, față de unele probleme stringente.

O altă metodă didactică, bazată pe colaborare și interacțiune, este *competiția*. Deși, dacă analizăm în plan comparativ competiția și cooperarea, putem remarca unele particularități specifice competiției. Când aceasta devine un scop în sine poate perturba echilibrul climatului educațional, generând egoism, invidie. Pe de altă parte, este cunoscut faptul că motivația învățării poate fi potențată și prin intermediul competiției.

Pentru ca în grupa academică să fie creat un mediu competitiv propice unei motivații adecvate învățării terminologiei medicale, proiectăm activități axate pe munca în echipă care favorizează cooperarea și întrețin competiția constructivă.

Ca și la aplicarea metodei studiului de caz grupa academică se împarte în echipe. Mărimea grupului trebuie să fie corelată cu volumul sarcinii. Pentru o interacțiune mai bună între membrii grupului numărul optim poate fi de 4 maximum 6 persoane. Este important ca între membrii grupului să se identifice un lider. Competiția este organizată între grupuri. Ea poate fi utilizată la diverse tipuri de lecții, dar mai eficientă s-a dovedit a fi în cadrul orelor de totalizare, actualizare și recapitulare a cunoștințelor, grație abilităților și competențelor studenților formate deja.

Folosirea competiției între grupuri mici produce efecte pozitive în plan motivațional, întărește coeziunea grupului de lucru și este benefică când membrii echipei cooperează. De exemplu, pentru studierea mai detaliată a procesului de îmbătrânire a omului propunem grupei academice un text suplimentar necunoscut, dar cu vocabularul de bază însușit anterior. Textul se împarte în fragmente și se distribuie grupurilor de lucru. Sarcina constă în reconstituirea textului și expunera conținutului.

Fiecărui membru din grupurile antrenate în competiție i se repartizează câte un fragment pe care trebuie să-l citească, să desprindă ideea și s-o expună colegilor de echipă. În rezultatul relatărilor reciproce se stabilește consecutivitatea fragmentelor în colectiv, apoi fiecare coechipier prezintă partea sa de text. Juriul evaluează prestația fiecărui grup și apreciază contribuția fiecărui membru al acestuia.

Competiția încurajează solidaritatea în grup, totodată evidențiind rolul personal al fiecărui participant. Tendința de manifestare individuală potențează nivelul de afirmare a grupului.

Ca și alte metode didactice competiția are și unele dezavantaje:

- în unele cazuri poate genera comportamente agresive în cadrul grupului;
- uneori determină interacțiune slabă între colegi;
- poate favoriza unii studenți, împiedicându-i pe alții să obțină performanțe.

De aceea activitățile bazate pe competiție trebuie proiectate cu mare grijă, fiecare etapă trebuie bine gândită de profesor pentru ca să atingă obiectivele, ținându-se seama și de eventualele blocaje ce pot apărea la studenți în momentul derulării acțiunii.

Menționăm că utilizarea metodelor didactice interactive este utilă, benefică, dar solicită mult timp pentru pregătire și desfășurare atât din partea studenților, cât și a profesorului. Uneori, pe lângă aptitudinile pedagogice, se impune o pregătire specială pentru ca metoda/procedeul cu conotație activizantă să corespundă obiectivelor și conținutului procesului instructiv-educativ.

În concluzie, putem afirma că strategiile didactice interactive se bazează pe sprijin reciproc, favorizează perfecționarea relației student-student și profesor-student, potențează ambiția de afirmare intelectuală a studenților, stimulează participarea individuală, dezvoltă capacitățile autoevaluative.

Bibliografie

1. Cerghit, Ioan. *Metode de învățământ*, Iași: Editura Polirom, 2006.
2. Cristea, Sorin. *Dicționar de pedagogie*, Chișinău-București: Litera Internațional, 2000.
3. *Didactica modernă* (coord. M. Ionescu, I. Radu), Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2001.
4. Mândăcanu, Virgil. *Bazele tehnologiei și măiestriei pedagogice*, Chișinău: Editura Liceum, 1997.
5. Patrașcu, Dumitru. *Tehnologii educaționale*, Chișinău: Tipografia centrală, 2005.
6. Schaub, Horst; Zenke, Karl G. *Dicționar de pedagogie*, Traducere de R. Nicolau. Consultanț șt. Cucoș C. Iași: Editura Polirom, 2001.